

Грінченко Віктор Тимофійович

4 жовтня 2012 року виповнилося 75 років видатному українському вченому, академіку Національної академії наук України, доктору фізико-математичних наук, професору, директору Інституту гідромеханіки НАН України, головному редактору журналу «Акустичний вісник» Віктору Тимофійовичу Грінченку.

В.Т. Грінченко народився у м. Полтава. Після закінчення в 1959 р. Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка він працював в Інституті механіки НАН України, де пройшов шлях від інженера до завідуючого відділом. В 1963 р. він захистив кандидатську дисертацію, а в 1973 р. – докторську.

З 1976 року В.Т. Грінченко розпочав свою педагогічну діяльність професором кафедри акустики і звукотехніки Київського

політехнічного інституту, розробивши класичні курси акустики та прикладної механіки.

З 1981 року Віктор Тимофійович пов'язує свою наукову діяльність з Інститутом гідромеханіки НАН України, який він очолює з 1987 року.

Своїми працями В.Т. Грінченко зробив значний внесок в розвиток ряду розділів сучасної механіки. Головний напрям наукової діяльності ювіляра пов'язаний з розвитком таких напрямів як статичні та динамічні задачі теорії пружності та електропружності, хвильові процеси в пружних хвилеводах, взаємодія звукових хвиль з пружними оболонками та турбулентними течіями, Лагранжева турбулентність для малих чисел Рейнольдса.

В.Т. Грінченко розробив нові методи рішення граничних задач, а саме «теорію пружності та пружно-рідинної взаємодії», що дозволило суттєво розширити клас задач математичної фізики, які допускають аналітичні рішення. На цій основі були виявлені та вивчені нові специфічні ефекти розповсюдження та взаємодії хвиль в хвилеводах складної структури, встановлені закономірності впливу рідини на випромінювачі, розсіяння звуку на решітках, вивчені важливі особливості в характеристиках дисперсії пружно-рідинних хвиль і розподілу енергії між ними, розроблені нові математичні моделі теорії коливань пружних пластин в потоці і випромінювання звуку турбулентним пограничним шаром.

Аналізуючи тематику наукових робіт академіка В.Т. Грінченка, можна вказати на декілька основних періодів його творчої діяльності.

Перший період його наукової діяльності (1960-1975 рр.) пов'язаний з розвитком таких напрямів, як статистичні та динамічні просторові задачі теорії пружності для тіл кінцевих розмірів і хвилеводів. Віктор Тимофійович пропонує оригінальний підхід до рішення відповідних граничних задач і створює нові ефективні алгоритми для кількісного аналізу хвильових процесів. Основна увага концентрується на їх якостях, що породжують (внаслідок особливостей відображення пружних хвиль від меж тіл) різні типи хвиль, що не мають аналогів в акустиці та електродинаміці.

Другий період досліджень (1975-1990 рр.) великою мірою пов'язаний з вивченням взаємодії складних пружних та електропружних структур з рідиною і розвитком теорії деформації пружних середовищ з сильним п'єзо ефектом. Віктор Тимофійович вдосконалює раніше розвинені методи рішення граничних задач і показує, що використовуючи апріорні відомості про поведінку хвильових полів поблизу кутових точок, можна побудувати

високоєфективні алгоритми для кількісних оцінок локальних і інтегральних характеристик полів по всій області їх існування. Великий цикл робіт присвячений дослідженню закономірностей формування звукових полів розсіяння при взаємодії звукових хвиль у рідині з решітками із пружних оболонок неканонічної форми. Розвиваючи теорію коливань пружних середовищ із сильним п'єзоефектом, В.Т. Грінченко формулює коректні граничні задачі електропружності та дає їх варіаційну постановку. Результати цих робіт сприяли вдосконаленню гідроакустичного озброєння і судових навігаційних систем.

Третій період (з 1990 р. і до сьогодні) характеризується подальшим розширенням наукових інтересів академіка В.Т. Грінченка. Він приділяє увагу вивченню процесів взаємодії звукових хвиль з турбулентними течіями і генерації звуку турбулентними граничними шарами, що виникають на поверхні пружних тіл у потоці. Віктор Тимофійович Грінченко виступив організатором і науковим керівником Київського наукового центру з вивчення гідроаеродинамічної природи виникнення шумів дихання і особливостями їх розповсюдження в грудній клітці людини. Під його керівництвом створена солідна експериментальна база і накопичений значний об'єм фактичного матеріалу з шумів дихання при різних патологіях респіраторного тракту. На основі накопичених знань розроблено і створено новий, не маючий аналогів в країнах СНД, електронний медичний діагностичний комплекс, що дозволяє реєструвати, аналізувати, візуалізувати і документувати шуми дихання. Комплекс пройшов державні клінічні випробування і на нього отримано медичний сертифікат.

Наукові досягнення Віктора Тимофійовича відображені більш ніж в 250 наукових роботах, включаючи ряд авторських свідоцтв і 9 монографій. В.Т. Грінченко створив наукову школу, яка плідно працює по втіленню його ідей. Серед його учнів 10 докторів наук і 30 кандидатів наук. Прекрасні людські якості Віктора Тимофійовича, його демократизм, чуйність, постійна готовність обговорювати виникаючі наукові проблеми створили йому величезний авторитет і повагу колег. Практичні справи і особистий приклад допомагають йому в наш непростий час виховувати нове покоління фізиків.

Внесок Віктора Тимофійовича в розвиток науки відмічений премією ім. О.Н. Динника НАН України, Державною премією України в області науки та техніки, премією ім. М.К. Янгеля НАН України, грамотою Верховної Ради України „За видатні заслуги перед Українським народом”, присвоєнням звання “Заслужений діяч науки і техніки України”.

Віктор Тимофійович Грінченко веде велику науково-організаційну і суспільну роботу. Він є членом Національного комітету України з теоретичної та прикладної механіки, членом Американського акустичного товариства, Міжнародного інституту по звуку і вібрації, Міжнародного інституту інженерів електронної і електричної індустрії, членом ряду спеціалізованих рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій, редактором „Міжнародного журналу з механіки рідини” (Нью-Йорк), багато років був головою експертної ради Вищої атестаційної комісії України з механіки, очолює спеціалізовану раду в Інституті гідромеханіки НАН України із захисту докторських дисертацій. Протягом багатьох років Віктор Тимофійович входить до Редакційної ради журналу НАН України «Акустичний журнал».

Завдяки ініціативі В.Т. Грінченка з 1998 року вперше в Україні побачив світ новий щоквартальний журнал «Акустичний вісник», присвячений актуальним проблемам сучасної акустики. Це видання, а також збірники «Гідромеханіка» і «Біоніка» допомогли консолідувати українських вчених-акустиків і покласти початок проведення систематичних акустичних симпозіумів «Консонанс».

У повсякденному житті та роботі Віктор Тимофійович - щира, контактна, високопорядна людина і високоінтелектуальний вчений, який має широке коло інтересів, ідей та планів на майбутнє. Він щиро ділиться із співробітниками та учнями своїми знаннями та досвідом, вимогливий і водночас толерантний, з тонким почуттям гумору.